

Dalmsholte 1940-45

Oorlogs belevenissen v. G. Gluksink geb. 27-01-'20

10 Mei 1940 smorgens om ± 5 uur. In t weiland om de koeien te melken, vlogen enkele Duitse vliegtuigen over ons heen in de richting Rotterdam, zoals later bleek.

Mijn vader zei meteen: "t 's oorlog." ik wou dat we eerder de yssel zalen, dan konden wij hun daar een halt roepen. Vader was oud-militair vanuit de mobilisatie jaren 1914-18.

Mijn moeder was reeds in 1922 overleden v/d Spaanse griep!

Mijn broer Hendrik lag als soldaat op t frontlinie te Aigterberg bij Rhenen.

Mijn vader, zuster en ik vormden de bezetting van onze kleine boerderij (13 ha)

Op 12 Mei 1940 hadden wij onze eerste onderduikers t.w. 7 hollands soldaten die vande de grens in Denekamp gevlucht waren. Dere jongens hadden bij ons in de school te Dalmsholte in voormobilisatie gelogen. Wij kenden elkaar reeds bij name. Op advies van mijn vader in overleg met andere buren werden ze op 4 adressen ondergebracht, t.w. 1 bij Schijpers, 2 bij v/d Kolk; 2 bij Kleinlugtenbelt en 2 bij ons.

14 dagen later hebben wij Polinder, Rens, Karsten en v/d Ploeg in Wijkte over de yssel gezet. De twee Franzen de Jonge's waren reeds met een veeauto vanuit Zwolle naar Oecuwarden vertrokken.

Radio-telefoon of televisie kenden wij nog niet. 1x per week kregen we de Oprechte-Emmerkrant bezorgd. t Postkantoor te Kemelerweld of afstanden overbruggen per fiets vormden regelingsmogelijkheden.

Mijn vader had taf en een goed inzicht en zorgde voor veel goede oplossingen.

De hele oorlog door hadden wij met vluchtende mensen van doen. Aan t eind van de oorlog had ik 40 strookjes van bonkaarten in mijn bezit en dus evenveel onderduikers in Dalmsholte - Kemel - Kemelerweld, Rechte - ren en Vilsteren. Onget kenden wij amper, wel veel spanning. Het was best moeilijk om buren en of bekenden zoover te krijgen een pilwet, jood of onderduiker tijdelijk geplaatst te krijgen

2
Veel, althans teveel kerkse mensen jambudragers waren
zogenoemd op bijbelse gronden verplicht de
OVERHEID "te gehoorzamen. Goede of kwade over-
heden maakte kennelijk geen verschil in hun opvat-
tingen. Piloten en/of joden waren het moeilijkst on-
derdak te brengen.

Andere vluchtelingen, zoals een soldaat v/d Vlaamse lin-
gen Legioen (Ojst) een Duitse chutser (Peter-Jan Paner) en
een soldaat v/d de Leger heb ik kunnen helpen het
waren gevuchte militairen / dienstweigeraars en vreesden
voor hun leven.

Ook kwam er op een avond een Duitse-jager neer, waarin
3 militairen zaten. De twee boordschutters waren eruit
gesprongen en konden mijn hulp gebruiken. De piloot
zat totaal verkooled in het nog brandende toestel. Ik was
er als eerste bij maar moest het veld ruimen op orders
van de Dalfsch en Ommonse politie omredenen Duitse
hulp van uit zwolle onderweg was.

Begin 1944 had de knokploeg van Jan Seigers? met be-
hulp van anderen twee houten keten ingegraven tus-
sen de Reektersedennen op de Venneberg in de omgeving
van Doktersbrug / Tangeweg. Jan Seigers, Wieker Dam en lange de Jansen waren in-
middels door de Duitsers gevangen genomen en overge-
bracht naar een concentratiekamp. Wieker en Gje heb-
ben het niet overleefd. Jan Seigers kwam als een geraamte
terug maar was in felle kofot.

De vrouw van Jan Seigers heeft de Wolfskuil nog tijdig
kunnen ontvluchten. Samen met de piloten Kestie en
Diek hebben zij in de ondergrondse kelen vertoefd.
De de Bleecuit was de bereidwillige arts in tijden
van ziekte en of nood.

In de bossen v/d Arekammerberg (Kraand) hielden Duitsers mili-
taire oefeningen en bleef er met ontplofte munitie achter.
Kinderen uit onze buurt o.a. van Johan Roddenhof hadden
daarvan een voorraadje in de schuur aangelegd.

Toen op een zondagmiddag mev. Roddenhof te Hardenberg
in het ziekenhuis lag en door haar man beroofd werd
moest de oudste (17j) zoon op de broertjes en zusters letten.
Er werd op speelse wijze met genoemde munitie omgegaan,
tingevolgd waarvan een ontploffing volgde. Resultaat:
Jan en zijn 4 jarig broertje dood, en twee andere broer-
jes lichtgewond.

Toen ik als 'hulp' tegelijk met Dr. Bleseruit daarvoor³
kwam leedde Jan nog, maar zwaar verminkt overleed
hij onderweg naar 't ziekenhuis (op de beerenkar van
Mijn Com/Rutger)

Drie piloten. Leslie Sellers en Dick Vogel voelden zich
niet meer veilig in de ondergrondse kelen en hebben
bij Dr. Ten Velthuis van Lamelerveld hun laatste
onderduiklijd doorgebracht voorzover men mij
bekend werd gemaakt. Als wij in de oorlog
iets deden of na lieten werd daarvan later niet
meer gesproken. Namen en adressen vergeten was
ons devies, meegegeven jaangereikt door Dr. Berthof
die samen met Dr. Niemolle in Duitsland gevangen
had gezeten en na 3 dagen verhoor weer was uitge-
laten. Hij waarschuwde mij vaak geen angst te
tonen tegenover de Duitsers. Blijven lachen
& eruit... Blijven lachen dan ben je al voor de helft
onschuldig in Duitse ogen. Ik heb daar in de oor-
log een paar keer goed gebruik kunnen maken.

De berijding naderde, vanuit richting Holten - Werden
hoorden wij kanongebulder. 5 zaterdag waren de
Tommy's - Canadaren in Den Ham aangekomen en zelfs
al dicht bij Ommen in de buurt (de grunejager)
Henk snel en ik hebben toen zondag Leslie de piloot
via achterwegger door Lemelo en Oerlem naar de
"grunejager" gebracht via ~~de~~ fiets/voetgangersbruggetje
over de Lindebeek.

Dat was stom van ons want 2 dagen later waren wij in
Ommen - Lemelo en Dalmskulle al berijdt. De ont-
meeling met de Tommy's was vooral over Leslie een
belevens, maar hij mocht niet weer met ons terug. Te
gevaarlijk! bekliste de commandant waarmee wij
spraken. Oeflijk had hij, want toen wij weer teruggingen
over dat bruggetje en bij Boer Hellevoit water dronken
vertelde die ons dat er juist en stuk of acht Duitse-
soldaten zich teruggetrokken hadden in richting
Lemelo. Wij hadden dus onnodige ruzie's genomen!
De grote schok moest nog komen en is voor mij onver-
teerbaar gebleken. De middag v/d berijding gingen
wij over de berg naar Lemelo. De Canadaren/Tommy's
waren daar reeds een half uur. Een ware invasie van
militaire macht! legervoertuigen - tanks - pantserwa-
gens en ontelbaar veel militairen.

4

De Kemeler bevolking was grotendeels uitgelopen en het geheel deed wel jebstelijk aan d'at was echt wambordelijk te noemen. Onderwijl bleef de logerlei-
ding attent en onze eigen ondersduiker werd als
tolk van nut want die sprak goed Engels.
Zijn 15 jarige broer (Reint) kwam ons vanuit D'holte
na met de mededeling dat een groep Duitsers zich
bij de D'holter school hadden verschanst en afgegraven
Hent gaf dit uiteraard door aan de commandant. Er
was een kort overleg en besloten dat die Duitse post
nog onschadelijk gemaakt moest worden. Ik was getuige
van dat gesprek en mij werd gerragd om de colonne
te begeleiden en hant de school van te wijken. De reden
daarvan was t'feit dat men van plan was een nacht en
een dag op de Kemelerberg te bijkkeren.
Zeven stuke tank/pantserwagane werden in colonne opge-
steld. Op de 2° tank van voren zou de commandant
zitten en daarop zou ik in D'holte op t' doorn 1/2 school
plaats kunnen nemen. Dus gauw teruggefiest naar
D'holte en daar gewacht op de gevreesde colonne.
De commandant wenkte mij achterop de tank te gaan
staan en ik wees hem de school aan. Met een kink in
mijn richting bevestigde hij de school in t' visier te
hebben, waarop de colonne in grotere versnelling richting
school optrok. Op t' 150 m. van school zwaarde de tank
plotseling haast haaks naar links en voelde ik een
heavige schokken. Ik keek naar boven naar de
geschutskoepel en zag de schutter lange projectielen in
een koker duuwer t'ho gelijktijdig werden afgeschoten
op de boerdery van A.K. Kleinlugtenbeld. Ik klom naar bo-
ven en greep de schutter tot twee keer toe bij de arm
en berwoer hem met op de boerdery van mijn buur-
vrienden te schieten. Ik zei: "Dat zijn Hollandse
vrienden! No.. Mofsen was t' antwoord en hij smest
mij van de tank af. Ik kwam in de sloot terecht
en ben van daaruit naar de kleinlugtenbelds gerend.
De vuursalvo's en t' bullen, schreeuwen van koeien, var-
kens, schape zijn onder geen woorden te vatten.
Ik weet dat niet, maar dieren die door verbranding
om komen kunnen schreeuwen/kijten als mensen.
Dat gevoel raak ik niet weer kwijt.
Ik heb de kleinlugtenbeld's toegeschreeuwd: Blij/ open en
bloot midden in t' weiland staan... dan overkomt
jullie niets of loop door naar Eggen.

Inmiddels was 't vuren gestaakt en begon het plotseling opnieuw. In de luin van het meesters-huis zucht ik twee Tommies op de gangdeur van de school toelopen, waar ik even tevoren nog 2 Duitse soldaten had zien staan.

Ik riep de Tommies toe wijzend op de gangdeur: "daar twee moffen!" De voorste Tommie richtte zijn stengun daarop en schoot en zatelend salvo de gang in. Vandaaruit kwam naast gelyktijdig een handgranaat naar buiten geworpen die meteen ontplofte waardoor de voorste Tommy geraakt werd. De 2° Tommy (een grote grijnzende nager) wees mij terug naar het meesters-huis. Meester Vosjan en zijn vrouw en kinderen zaten in de kelder. Even later werd wat stiller geworden en ging ik naar buiten. De aanblik van de vlammenwaa van de boerderij en bybehorende gebouwen met daarin nog steeds huilende/krijtende dieren deed mij volledig de kluts kwijtraken en verstijven. 55 stuks vee levend verbrand. vlak bij de boerderij stond een paard op 3 poten, een voet was erof geschoten. 't Tweede paard lag er doot naast. Het nog levende paard werd met een pistoolschot uit 't lijden verlost door de commandant. Op 't zeldse moment volgde 't commando: liggen! Alle militairen lieten zich vallen. Ik stond en zag hun allemaal in de richting van Hendrik Kleinlugtenbelds boerderij kijken en zag van achter een dam in de sloot een witte doek wapperen. Ik dacht dat 't Duitser was en riep: "Kom maar hier... Holland heeft vrede gesloten."

Ik was dwaas en 't spoor bijster. Van achter die dam kwamen O. J. Ekkelkamp en Mammus Andoerch tevoorschijn en vertelden mij dat Hendrik Kleinlugtenbeld ernstig gewond was geraakt. Hendrik was mijn medestander in 't verzet. Ik was radeloos.

Ik zag naast de gesneuvelde / uiteengereten Poldwebel chens fete liggen en ben daarop gesprongen en als een dwaas naar Hendrik en Truida gereden.

Elsje Bakhuis (jong dienstertje) was met de 3 kleine kinderen in de kelder en zei dat Truida bij Hendrik in de slaapkamer was. Daar zag ik Hendriks ontblote lichaam met aan weerszijden van de buik kogelgaten waaraan etarmvocht liep. Ik zag in dat redding met meer mogelijk zou zijn.

Truida probeerde met haar handen het wond-
wond tegen te houden. In paniek riep ik: "Kzal
hulp halen!" Waarop Hendrik tegen mij zei:

"Blijf maar bij mij, spijt, het is met mij zo
gebeurt. Truida kreet het uit, Hendrik troostte
haar nog door de zeggen: "Niet huilen Trusta, met
mij is alles goed, zorg maar goed voor de kinderen".
Deze laatste uitspraken van Hendrik verlichtten nog
steeds mijn verdriet.

Tegen beter weten in ben ik teruggekeerd en heb de
Commandant om medische hulp gevraagd. Deze
verwees mij terug met het verzoek mijn vriend
of een broer van te leggen en naar de school te
brengen daar zou hij voor een arts zorgen.

Toen ik terug kwam, was Hendrik reeds dood.
Bevrijdingsdaag heb ik dus nooit gevierd en zal
dat ook nooit kunnen doen.

Ik was opeens anti-militarist en zal dat blijven zo
lang als ik leef, dat heb ik ter plaatse aan
God beloofd.

De begrafenis heb ik vanuit onze mangelhut be-
gleden. Van mijn vader mocht ik daar niet
naar toe, omdat ik geroemd zou hebben dat
ik of kleinlugten beeld bij zijn broer in 't graf
zou donderen.

Of beweerd klaags na 't overlijden van Hendrik
dat ik de schuldige was van Hendriks dood.
Dat ik er een trauma aan overgehouden heb
zal niemand betwijfelen.

Terwijl ik dit laatste neer pen, zijn er een
driehonderd kinderen bij ons aan de deur om brieven
flessen in te zamelen voor Kosovo.

In 1929 heb ik zelf met lieten gelopen om hand-
tekeningen te verzamelen voor algehele ont-
wapening. De vrede van Geneve' noemden wij
die actie. "Men is nog steeds bezig iets
goeds te doen, waaruit nieuwe oorlogen
ontstaan."

J. Hulshof
E. Hulshof